

Nederlands Kenniscentrum
ArbeidsDermatosen - NECOD

Nederlands Centrum
voor **Beroepsziekten**

Nieuwsbrief

Arbeidsdermatosen Surveillance

December 2011

Inleiding

Het is ons een genoegen u in deze Nieuwsbrief een vergelijking van de resultaten over de eerste helft van 2011 met die van eerdere jaren vanaf 2007 te kunnen melden. Deze meldingscijfers van arbeidsgebonden huidandoeningen door dermatologen in Nederland vormen een onmisbare aanvulling van de melding van beroepsdermatosen door bedrijfsartsen aan het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten.

In dit nummer

Overzicht van de meldingen pag. 2

Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

Diagnose, beroep en oorzaak
Ziekteverzuim

Logistiek van het melden pag. 5

Casus Riolotechniek pag. 6

Nieuws NECOD / NCvB pag. 7

Agenda pag. 8

Contactgegevens

Dr. T. Rustemeyer (NECOD)

020-4440145 fax: 020-4440148
t.rustemeyer@vumc.nl

Prof. Dr. P.J. Coenraads (NECOD)

050-3612520/8000 fax: 050-3612624
p.j.coenraads@med.umcg.nl

Drs. J.G. Bakker (NCvB)

020-5663708/0654 693836 fax: 020-5669288
jan.g.bakker@amc.nl

F. Moeijes (NCvB-datamanager)

020-5663703 / fax: 020-5669288
f.moeijes@amc.uva.nl

Overzicht van de meldingen

Aantal geretourneerde kaarten en meldingen

Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal kaarten en meldingen in het 1^e half jaar van de jaren 2007 t/m 2011. In 2011 zijn 49 kaarten ontvangen, veel minder dan eerdere jaren. Het gemiddeld aantal meldingen per ingevulde kaart is gestegen (van 4,3 naar 5,5 melding per kaart).

Kaarten en meldingen	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Aantal meldende artsen	14	17	14	15	9
Aantal kaarten zonder meldingen retour	5	14	13	34	23
Aantal kaarten met meldingen retour	61	64	56	42	26
Aantal meldingen	213	245	201	181	142
Gemiddeld aantal meldingen per kaart	3,5	3,8	3,6	4,3	5,5

Tabel 1 Geretourneerde kaarten en meldingen in de periode januari t/m juni in de jaren 2007 t/m 2011

Diagnose bij de meldingen

De groep meldingen van neoplasmata is weer als een aparte entiteit behandeld. De betrekkelijk grote onzekerheid of een huidmaligniteit inderdaad werkgerelateerd is maakt het overwegen waard deze meldingen apart te zetten naast de andere, veel duidelijker werkgerelateerde diagnoses. De afwijkingen worden veelal pas gediagnosticeerd aan het einde van het werkzame leven of als men reeds met pensioen is. Het zonnebaden, verbranden e.d. worden op die leeftijd door de patiënt gewoonlijk ook minder nauwkeurig gerapporteerd.

In het overzicht met de diagnoses die gemeld zijn vanaf 2007 (tabel 2) zet de daling van het aantal gemelde neoplasmata door. Contacteczeem blijft in 2011 met 118 meldingen (83%) onveranderd de belangrijkste beroepsgebonden huidaandoening.

Diagnose	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Contacteczeem	164	180	170	161	118
Infecties	1	5	7	5	8
Huidkanker	27	34	12	8	7
Contact urticaria	9	6	5	4	7
Overige dermatosen	9	18	7	2	1
Folliculitis/acne	1	0	0	0	1
Nagels	1	0	0	0	0
onbekend	1	2	0	1	0
Totaal	213	245	201	181	142

Tabel 2 Hoofddiagnosen van de meldingen in de periode januari t/m juni in de jaren 2007 t/m 2011

Beroepen behorend bij de melding contacteczeem

Er is geen duidelijke trend waarneembaar t.a.v. het voorkomen van contacteczeem bij een beroep. Bij kappers en verpleegkundigen komt deze aandoening al jaren het vaakst voor.

Beroep bij contacteczeem	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Kapper	15	15	24	14	12
Verpleegkundige	13	16	6	11	9
Schoonmaker	5	5	6	2	7
Kok	5	5	4	5	6
Monteur o.a. auto/lift	19	7	7	5	5
Tandartsassistent/ mondhygiënist	1	6	4	3	5
Metaalarbeider/ -bewerker	5	9	5	8	4
Schoonheidsspecialist	3	6	3	1	4
Kweker planten/ bollen o.a. gerberas	1	2	5	3	4
Lasser	1	3	2	2	4

Tabel 3 Beroepen behorend bij de melding contacteczeem in de periode januari t/m juni 2007 t/m 2011

Agentia gemeld in relatie tot contacteczeem

Natwerk (2011, n=37) blijft het meest gemelde agens bij contacteczeem.

1 ^e oorzakelijke agens bij contacteczeem	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Natwerk	45	65	59	30	37
Overige irritatieve stoffen	14	7	7	11	11
Conserveringsmiddelen	6	4	13	10	10
Onbekend	6	14	7	13	9
Rubberchemicaliën en materialen	6	12	11	6	7
Beschermende kleding	2	2	0	3	6
Parfums, geuren	4	4	9	13	4
Zepen en detergentia, emulgatoren	7	6	0	9	4
Latex handschoenen	3	2	1	0	4
Chroom en zijn verbindingen	4	1	3	6	3
BIS-GMA, methacrylaat esters	4	1	1	2	3

Tabel 4 Meest voorkomende belangrijkste oorzaken bij contacteczeem in de periode januari t/m juni 2007 t/m 2011

Gezien het betrekkelijk geringe aantal past het om voorzichtig te zijn met conclusies. Toch valt op dat ten opzichte van het jaar eerder het aantal meldingen van parfums en geuren fors gedaald is en latex weer meer gemeld wordt. Dit laatste verbaast en roept vragen op:

- Zijn latex handschoenen de oorzaak?
- Land van herkomst? China?
- Zo ja, waren dit (toch) gepoederde en/of eiwitrijke exemplaren (verboden in Duitsland sinds 1998)?
- Zo nee, blijken de eiwitarme en niet-gepoederde latex handschoenen toch niet zo veilig als wordt aangenomen. Zie de Guideline van de Royal College of Physicians uit 2008:
 - "The use of powder-free, low protein latex gloves as an alternative to powdered latex gloves significantly reduces the incidence of latex allergy and latex-induced asthma, as well as the prevalence of latex-related symptoms.
 - At a national and local level, a policy that encourages switching from powdered latex gloves to powder-free low protein latex gloves is a proven effective method of reducing the incidence of latex allergy.
 - No reports of new cases of latex allergy arising from non-powdered low protein latex glove use were found. The evidence does not therefore support."

Diagnosen behorend bij de melding huidkanker

Vanaf 2007 is er een daling in het aantal meldingen huidkanker.

Diagnose huidkanker	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Neoplasmata	0	2	0	0	0
keratosis	22	20	4	2	5
basaalcelcarcinoom	3	9	7	4	1
spinocellulair carcinoom	2	2	1	2	1
melanoma	0	1	0	0	0
Totaal	27	34	12	8	7

Tabel 5 Aantal meldingen van huidkanker in de periode januari t/m juni in de jaren 2007 t/m 2011

Beroepen behorend bij de melding huidkanker

Als oorzaak van gemelde huidkanker wordt beroepsmatige blootstelling aan zonlicht of kunstmatige UV bronnen genoemd. Het zal dan ook geen verwondering wekken dat vooral de "buitenberoepen" gemeld worden.

Beroep bij huidkanker	jan-jun 2007	jan-jun 2008	jan-jun 2009	jan-jun 2010	jan-jun 2011
Bouwvakker	0	2	1	1	3
Stratenmaker	0	1	0	0	1
Ingenieur, scheepsbouwkundig	0	0	0	0	1

Landmeter	0	0	0	0	1
Hovenier	0	0	0	0	1
Boer	3	7	3	3	0
Metselaar	3	3	0	0	0
Veenarbeider	2	2	0	1	0
Tuinder	1	2	2	0	0

Tabel 6 Beroepen bij meldingen van huidkanker in de periode januari t/m juni 2007 t/m 2011

Ziekteverzuim van meldingen

Het ziekteverzuim in het jaar 2011 (januari t/m juni) schommelt de afgelopen 5 jaar rond de 17,5%: in 2011 was dit bij 28 meldingen (19,7%), iets hoger dan in 2010 (16,6%).

Logistiek van het melden

Sinds de 2^e helft van 2010 wordt de plek van datamanager vervuld door Fred Moeijes als vervanger van Erwin Prakken. Het postadres is gelijk gebleven, het e-mail adres is gewijzigd.

Het verzoek aan u om de ingevulde meldingskaarten na afloop van iedere maand (of na afloop van elk kwartaal), indien mogelijk elektronisch, naar ons op te sturen. Lege meldingskaarten (als er geen beroepsgebonden dermatosen zijn aangetoond) ook naar ons opsturen. In Tabel 1 (op pagina 2) wordt het aantal kaarten zonder melding weergegeven.

Fred Moeijes
Nederlands Centrum voor Beroepsziekten
AMC, Coronel Instituut
Postbus 22660
1100 DD Amsterdam
Tel.: 020 – 566 37 03 fax: 020 – 566 92 88
e-mail: f.moeijes@amc.uva.nl

Casus riooltechniek

De klinisch arbeidsgeneeskundige van de Polikliniek Mens en Arbeid wordt gebeld door de personeelsfunctionaris van een arbodienst. Een medewerker van Riooltechnisch bedrijf heeft het advies gekregen ander werk te zoeken. Bij contactallergologisch onderzoek in een academisch ziekenhuis is allergie voor rubber geconstateerd evenals voor “alle geteste stoffen van het werk”.

Klachten en werk

Tien maanden tevoren ontstond eczeem op beide onderarmen, rechts meer dan links. Dit breidde zich uit naar de onderbenen zonder duidelijke oorzaak. De klachten van erythema en jeuk verdwijnen niet in de maanden na het allergie-onderzoek, ondanks aangepast werk. Ook in andere situaties zoals na het douchen thuis ervaart hij heftige jeuk.

Bij werkplekonderzoek blijkt, zoals bij veel kleinere bedrijven, dat medewerkers niet alleen werkzaamheden aan riolen verrichten, maar als “all rounders” ook stratenmaken, metselen, vetafscheiders en pompen repareren en lassen. Zijn aangepast werk bestaat uit het rijden en beladen van bedrijfsauto's naast het ontstoppen en leegzuigen van putten en riolen. Hij rijdt zwart rubber, geassocieerd met carbamaten, en chemische stoffen. Afwijkingen aan de handen, beschermd door met nitril gecoate handschoenen heeft hij nooit nog nooit gehad, wel aan onbedekte delen (onderarmen), maar ook aan bedekte delen (onderbenen).

Epicutaan contactallergologisch onderzoek

Getest werd met de Europese standaardreeks, een aanvullende basale reeks en “eigen” materialen als toiletartikelen, werkkleding en handschoenen. Positieve huidreacties werden gevonden op cocamidopropylbetaïne (D2 +; D3 ++) en 1,3 diphenylguanidine (D2 +; D3 +) naast sterk positieve reacties (+++) op grassen bij de priktesten. De reacties op de surfactant cocamidopropylbetaïne blijken de klachten te kunnen verklaren. Niet alleen komt dit voor in zijn shampoo, maar onderarmen en onderbenen, niet beschermd door doorweekte broekspijpen, komen regelmatig in contact met schuimend rioolwater.

Bespreking

De diagnose werd gesteld op allergisch contacteczeem, te duiden als een beroepsziekte. Vermijding van blootstelling aan de contactallergenen in het werk blijkt goed mogelijk en verlies van werk kan worden voorkomen. De huidreacties elders op alle geteste eigen materialen kunnen geduid worden als vals-positieve reacties door een “angry back”, ook bekend als “Excited Skin Syndrome”, gekenmerkt door een tijdelijke hyperreactiviteit van de huid. Bruynzeel beschrijft dit in zijn proefschrift uit 1983. Zijn laatste stelling luidde als volgt: “Uiterste voorzichtigheid dient betracht te worden bij het beoordelen van plakproeven, zeker wanneer het aan de uitkomst verbonden advies de patiënt uitsluit van bepaalde werkzaamheden”.

Literatuur

Bruynzeel D.P. Angry back or Excited Skin Syndrome. Proefschrift Vrije Universiteit van Amsterdam, 1983.

Mitchell J, Maibach HI. Managing the excited skin syndrome: patch testing hyperirritable skin. Contact Dermatitis 1997; 14: 221-227.

Nieuws NECOD / NCvB

Website NECOD.NL

Met name ten behoeve van dermatologen en huis- en bedrijfsartsen kan deze website een vraagbaak zijn voor arbeidsdermatologie. U kunt hierop de volgende informatie vinden:

- Helpdeskfunctie
- Informatie over arbeidsdermatosen en de allergenenbank
- Verwijsmogelijkheden naar de expertisecentra van Groningen (UMCG) en de VU Amsterdam (ADC-VUmc).
- ADS: tussentijdse rapportages en nieuwsbrieven
- Werkgroep Allergische beroepsziekten
- ArboExpertGroep Dermatologie: relevante informatie
- Nederlands Centrum voor Beroepsziekten: jaarrapportages arbeidsdermatologie 2000-2010 aan het Ministerie van SZW: zie www.necod.nl

Beroepsziekten in cijfers 2011

“Beroepsziekten in Cijfers 2011” is opgesteld door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB) in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het doel van het rapport is een overzicht te geven van het vóórkomen van beroepsziekten en de verspreiding binnen sectoren en beroepen in Nederland in 2010 en van de trends die hierin optreden. Ook vermeldt het NCvB in het rapport nieuwe arbeidsrisico's die zijn gesignaleerd. Ten slotte beschrijft het wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen in preventie. Zie www.beroepsziekten.nl

De Nationale Registratie van beroepsziekten door bedrijfsartsen laat een geleidelijk doorzettende daling zien van het aantal meldingen van beroepshuidaandoeningen in de laatste vijf jaar. Bijna tachtig procent van de meldingen betreft contacteczeem, waarvan tweederde een irritatieve oorzaak heeft. Ook binnen het ADS (Arbeidsdermatosen) peilstation, een belangrijke aanvulling op de Nationale Registratie, voert Contacteczeem (285; 87,7%) de lijst aan, gevolgd door huidkanker (13; 4%) en contacturticaria (13; 4%). Non-latex handschoenen zijn geen panacee voor bescherming van de huid. Occlusieve effecten, nieuwe allergenen en hoge lekkagepercentages zijn hier debet aan. Over nikkel zijn de signalen tegenstrijdig. Op individueel niveau lijkt de blootstelling controleer- en beheersbaar, terwijl Deens onderzoek leert dat Europese wetgeving met betrekking tot nikkelbeheersing nog niet het beoogde resultaat heeft.

Agenda 2012

Literatuur en richtlijnen

- **Kanerva's Occupational Diseases.**
Rustemeyer T, Elsner P, John SM, Maibach HI (eds). Kanerva's Occupational Diseases. In het voorjaar van 2012 zal de opvolger van Kanerva's 1e editie uit 2000 verschijnen.
- **NVDV Richtlijn Contacteczeem.** Half 2012 zal de multidisciplinaire richtlijn Contacteczeem verschijnen, ontwikkeld in samenwerking met het Nederlands Huisartsengenootschap (NHG) en de Nederlandse Vereniging van Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB).

Congressen

- **11th Congress of the European Society of Contact Dermatitis (ESCD)**
13-16 juni 2012 Malmö. <http://www.escd.org/meetings/>
 - 2013: ESCD training courses Immunology / Occupational Dermatology
 - 2014: 12th ESCD congress Barcelona
- **31st Congress of the European Academy of Allergy and Clinical Immunology (EAACI)**
16-20 juni 2012, Genève.
<http://www.eaaci2012.com/SiteSpecific/EAACI2012/StartPage.aspx>